

ARQUITECTE SINGULAR. El centenari de la concessió del títol d'arquitecte és el pretext de la Comissió Any Masó per difondre la figura i l'obra d'aquest referent gironí del Noucentisme.

Rafael Masó

1880-1935

Al llarg de la seva trajectòria, Masó va projectar més de 200 obres, entre edificis de nova planta, restauració de monuments, projectes urbanístics i disseny d'interiors.

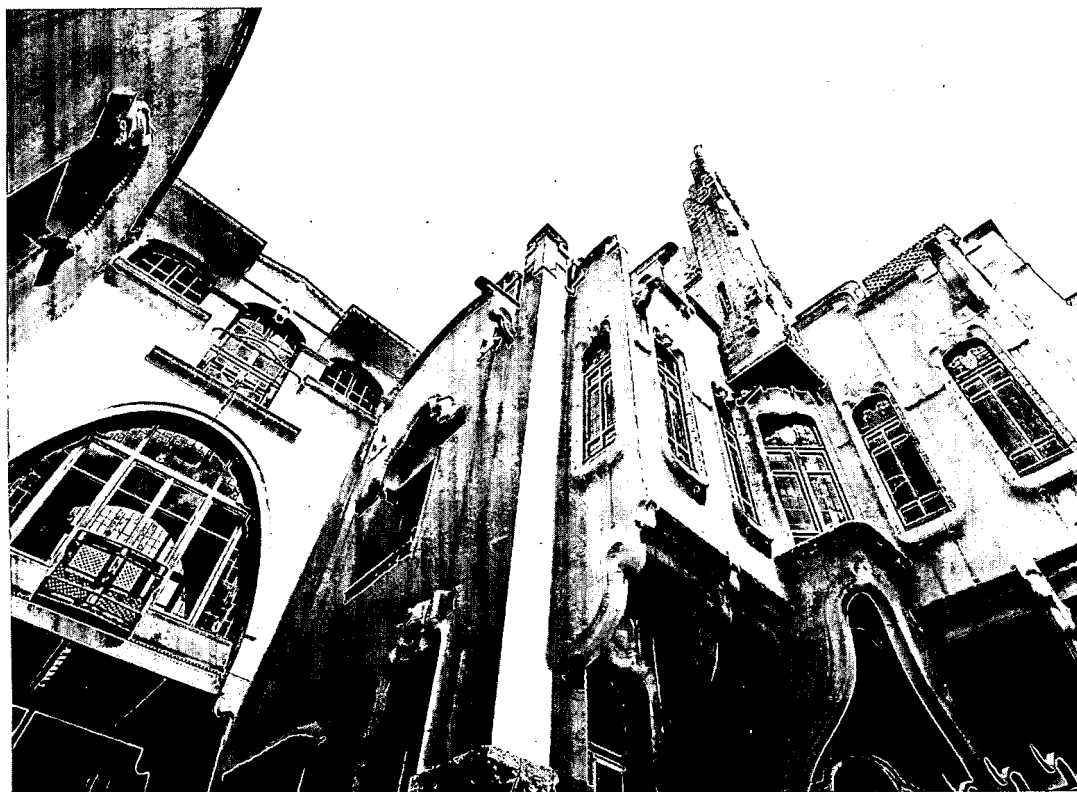
Alguns d'aquests projectes, com la Farinera Teixidor o la remodelació de les cases del riu Onyar, han esdevingut icones de la ciutat de Girona.

La seva carrera coincideix amb un moment excepcional de la vida gironina, entre la creació del moviment de la Solidaritat Catalana, el 1906, i la Guerra Civil.

(Web: www.rafaelmaso.org)

Casa Teixidor. Coneguda com la Punxa, és la seu del Col·legi d'Aparelladors. Actualment se n'està reparant la torre, ja que un llamp la va danyar aquest estiu.

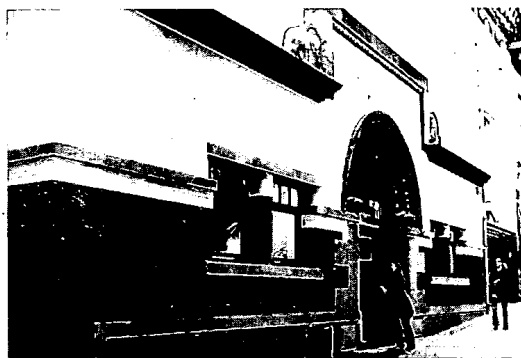
La Farinera Teixidor. El 1910, l'industrial Alfons Teixidor encarrega a Masó el complex integrat per l'habitatge de la família, el cos d'oficines, la farinera i els magatzems. Edifici emblemàtic de Girona, és la seu actual d'*El Punt*. / JORDI SOLER

Escoles de Sarrià de Ter. El 1909 Masó reforma tres cases d'Alfons Teixidor per instal·lar-hi l'escola de Sarrià.

Casa Masó. La part superior de la façana de la Casa Masó al carrer Ballesteries de Girona. / J.M. OLIVERAS

La cooperativa de Palafrugell. Construïda entre 1924 i 1927, La Econòmica Palafrugellense és ara una biblioteca.

IRENE CASELLAS

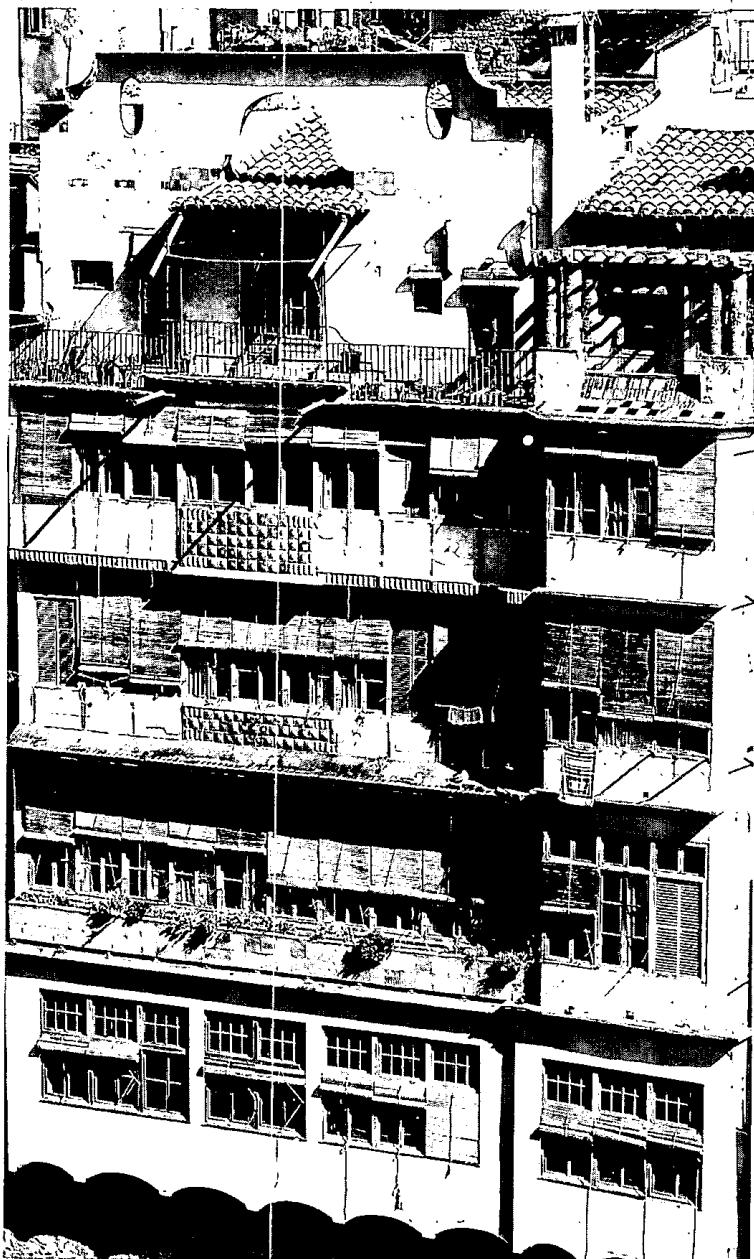
● El passat 7 d'abril es van complir cent anys des que Rafael Masó i Valentí (1880-1935) va obtenir el títol d'arquitecte i va començar una fructífera carrera que el va convertir en un dels principals representants del noucentisme, tant a Girona, on hi ha bona part de la seva obra, com a la resta de Catalunya. El centenari és el pretext amb què l'Any Masó pretén, fins al setembre de l'any vinent, difondre la figura del singular arquitecte i remarcar la importància de preservar i conservar el seu llegat.

Nascut a Girona l'any 1880, Masó va ser el segon fill d'una tradicional família conservadora de l'època. Després d'haver viscut a Cuba, la família Masó va arribar a Girona a finals del segle XIX, i es va convertir en un punt de referència, ja que el pare, que era procurador, va fundar el *Diario de Gerona*. Rafael Masó va heretar-ne una forta religiositat i la voluntat d'intervenció en la vida pública.

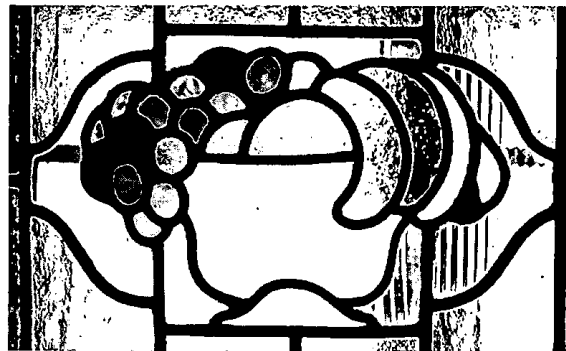
Durant els estudis d'arquitectura a Barcelona va tenir com a companys Josep M. Pericas i Josep M. Jujol i ben aviat va mostrar una sensibilitat extraordinària per interpretar de manera original la tradició arquitectònica catalana i les influències més modernes del seu temps.

El seu estil modernista inicial va anar derivant cap al nou corrent del noucentisme, plantejant l'arquitectura des de la quotidianitat i la normalitat. Així, va passar d'una plasticitat orgànica propera al món de Gaudí a formes noves inspirades en la tradició local, l'arquitectura popular i l'art romànic. Un element important per a Masó va ser la recuperació de la tradició artesana de la ceràmica, la fusta i la forja, que marquen un estil arquitectònic que dona caràcter a una gran quantitat d'edificis de la ciutat de Girona. També va projectar obres a la resta de la demarcació, com ara la Cooperativa Palafrugellenc a Palafrugell o el conjunt residencial de s'Agaró.

Els estudiosos de la seva obra l'han dividida en tres etapes. En la primera, de 1906 a 1911, Rafael Masó intenta formular un llenguatge propi, malgrat les influències més evidents del modernisme. D'aquest període són la reforma del mas El Soler, a Sant

La façana a l'Onyar de la Casa Masó. En diverses fases, Masó va reformar la casa familiar, unificant alçures, construint les galeries que donen al riu i obrint un portal.

Vitralls. L'arquitecte va aprofitar la tradició dels vitralls en moltes de les seves obres. Aquest és de la Casa Masó. / J.M.O.

Atenció als detalls. Masó era molt detallista i fins i tot dissenyava mobles, com aquests de la Casa Masó.

Hilari Sacalm, i la Farmàcia Masó Puig, la Casa Batlle, la Farinera Teixidor, els magatzem Encesa i les cases Saliati i Masó, a Girona.

L'any 1912, de retorn del seu viatge de nuvis per Europa, encaixa un segon període que durarà fins al 1922 i en el qual reforça la seva actitud inicial de definir un estil propi. És el moment de les obres plenament noucentistes, probablement les més interessants de la seva trajectòria, amb edificis de referència en l'arquitectura catalana del moment. A Girona hi va construir l'edifici Athenea (una sala cultural que va

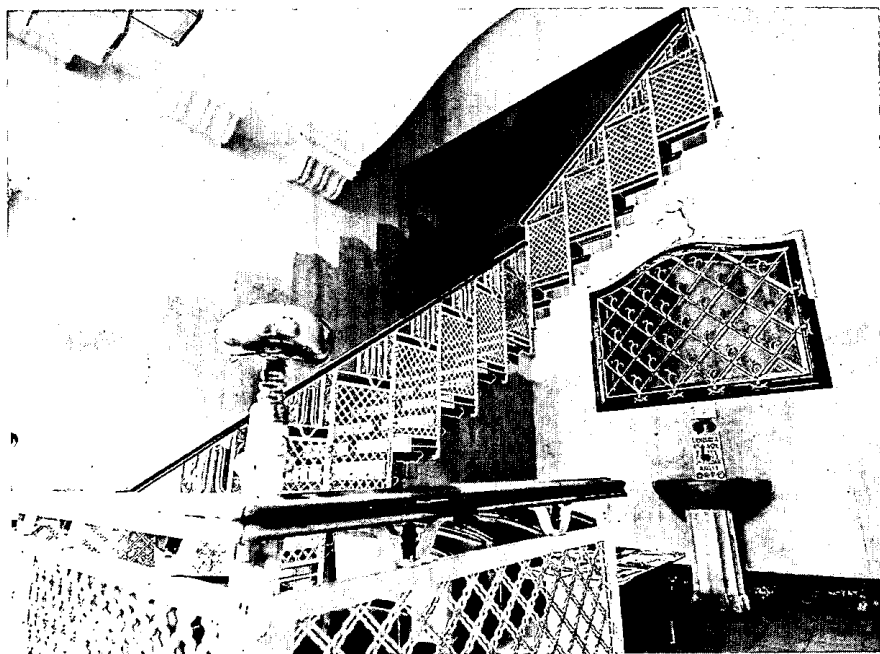
patir diverses reformes fins que va ser enderrocada, el 1975); la casa Teixidor, coneguda com la Punxa; la casa Ensesa; el garatge Callicó; i la casa Gispert Saüch. Fora de la capital destaquen les cases Cendra, a Anglès; Masramon, a Olot; i Cases, a Sant Feliu de Guíxols.

En el tercer període, de 1923 a 1935, es reforça la idealització de Catalunya i l'expressió d'aquesta idea mitjançant elements de la tradició (esgrafits, columnes, terracotes...). L'edifici de la cooperativa La Econòmica Palafrugellense, a Palafrugell; cases Cots i Colomer, a Girona; i

les urbanitzacions Teixidor, també a Girona, i s'Agaró, entre Sant Feliu de Guíxols i Platja d'Aro, són algunes de les obres més importants.

A part d'arquitecte, no es pot oblidar que Rafael Masó també va ser poeta, escriptor i polític, i va tenir un paper molt important en l'activitat cultural de Girona en les primeres dècades del segle XX. Va freqüentar el cercle de Xavier Montsalvatge, Carles Rahola, Miquel de Palol i Prudenci Bertrana. Va col·laborar en diverses publicacions, i els seus poemes van ser premiats en diferents jocs florals. També va col·

laborar en la fundació de la societat Athenea i es va convertir en l'ànima d'un grup d'artistes i artesans, entre altres l'escultor Fidel Aguilar, el pintor i ceramista Joan Baptista Coromina, el ferrer Nonito Cadenas i els decoradors Josep Maria, Lluís i Jaume Busquets. En l'àmbit polític, va ser regidor de la Lliga a l'Ajuntament de Girona entre el 1920 i el 1923, i entre el 1930 i el 1931, i durant la dictadura de Primo de Rivera va passar uns mesos a la presó. Va morir el 1935, als 55 anys, a la clínica Coll de Girona, un edifici que ell mateix havia dissenyat uns anys abans.

La Casa Ensesa. Una altra de les edificacions emblemàtiques de Girona, Masó hi va intervenir sobretot entre 1913 i 1915. Actualment és l'Escola Municipal de Música. / J.S.

Xalet Gual. Masó va projectar la urbanització de s'Agaró per a l'industrial Josep Ensesa el 1917, però les obres no es van fer fins al 1923. Va dissenyar espais públics, serveis i diversos xalets.

Intèrpret de la burgesia gironina

● Fins al 7 de gener es pot veure a la Sala Girona de la Fundació «la Caixa», a Girona, l'exposició *Rafael Masó i Valenti, arquitecte*, que mostra la seva obra a través de material fotogràfic, filmic i dels seus projectes arquitectònics. La figura de Masó hi apareix des de diversos punts de vista i la seva obra se situa en el context de l'època i se subratlla el paper de la burgesia gironina (les famílies Ensesa, Masó, Saliati, Cendra, Sibils i Teixidor), que va trobar en Masó un intèrpret de les seves formes de vida. Es mostren també les diferents tipologies arquitectòniques que va treballar, des de les residències i cases de vacances que va construir a s'Agaró i a Girona fins als edificis industrials, magatzems i garatges dispersos per tota la

geografia de la ciutat. Les obres no catalogades que es presenten per primera vegada ajuden a aprofundir la personalitat de Masó i a descobrir l'amplitud i el rigor en el treball que va desenvolupar al llarg de tres dècades. La mostra, que després de ser a Girona visitarà diverses poblacions catalanes, reuneix 30 plànols originals i 160 de reproduïts, 17 dibuixos, 13 peces de mobiliari, 200 fotografies fetes expressament per a aquesta exposició, 1 plaó ceràmic i 1 model de columna de guix. Les obres pertanyen a col·leccions particulars i institucions com l'Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, el Museu d'Història de la Ciutat de Girona, l'Arxiu Municipal de Girona i el Terracotta Museu de la Bisbal.

Les altres exposicions

● **Fotografies del concurs «Masó i la seva obra».** Fins al 5 de novembre, al Centre Cultural de la Coma Cros de Salt. Organitzada a partir de les fotografies premiades al concurs convocat per l'Associació Gironina d'Entitats Fotogràfiques.

Artistes - Masó - Artesans. Del 21 d'octubre al 15 de gener, al Museu d'Art de Girona. Recull l'impuls que va donar Masó a un seguit d'artesans i industrials gironins (Cadenas, Carmaniu, Marcó, Coromina...). S'analitzen les influències que l'arquitecte va aportar al treball artesanal, i també les que ell va rebre a través de revistes d'art i d'arquitectura.

Una altra dimensió. La fotografia estereoscòpica i l'aportació dels germans Masó. Del 23 d'octubre al 29 de gener, al Museu del Cinema de Girona. Explica què és la fotografia estereoscòpica, la seva evolució històrica, l'ús de la imatge en tres dimensions i la seva popularitat a finals del segle XIX i principis del XX, amb fotògrafs amateurs d'un alt nivell de qualitat, com els germans Joan i Rafael Masó.

L'arquitectura en la filatèlia. Del 25 d'octubre al 5 de novembre, al claustre de l'edifici de la Diputació de Girona. L'exposició que cada any presenta per Fires la Societat Filatèlica Gironina, i que enguany celebra la 48a edició, ha escollit com a tema d'honor l'arquitectura en la filatèlia i es dedica a l'arquitecte Rafael Masó.

Geografia de Rafael Masó. L'arquitecte i les comarques gironines. Del 26 d'octubre al 24 de novembre a la Casa de Cultura de Girona. Presenta un arquitecte que va més enllà de la ciutat de Girona i es vincula a un territori més ampli. No es tracta d'una exposició purament d'arquitectura, també té molt en compte els vincles literaris i gràfics (dibuixos i imatges) que Rafael Masó va trenant amb el territori.

Rafael Masó, ciutadà de Girona. Del 29 d'octubre al 7 de gener, a la sala d'exposicions del Museu d'Història de la Ciutat. El vessant més humà de l'arquitecte gironí, més enllà de la seva activitat professional.

De Masó a Masó. Del 2 de març de 2007 al 9 d'abril de 2007, a la sala La Cova del COAC. Il·lustra el procés creatiu d'unes joies que neixen de la suggestió destil·lada a través de l'obra de Rafael Masó, intentant captar-ne l'essència.

L'edifici de la Punxa i l'arquitecte Rafael Masó - Detalls. De l'11 de maig al 2 de juny de 2007, a la seu del Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Girona, Casa de la Punxa. Exposició sobre detalls arquitectònics de l'edifici de la Punxa (forja, ceràmica, esgrafiats, pedra, prefabricats, vitralls, etc.).

Radiografia de l'obra de Rafael Masó. Del 15 juny al 31 d'agost del 2007, al Col·legi d'Arquitectes de Catalunya a Girona. Elaboració de fitxes tècniques per definir l'estat de conservació, patologies estructurals, grau de persistència d'elements originals i necessitats d'actuació referides a les obres més significatives o en més perill de Rafael Masó. Aquest treball es materialitzarà en una exposició i en una publicació.

Les flors en Rafael Masó. Del 12 maig al 3 de juny de 2007, al Col·legi d'Arquitectes de Catalunya a Girona. Coincidint amb Girona Temps de Flors, el Col·legi d'Arquitectes aprofundirà en la importància que les flors tenen en l'obra de Masó.